

عفو بین الملل: باتری موبایل های هوشمند حاصل رنج کودکان کار است

کمتر کسی خبر دارد که تلفن های هوشمندی که اغلب ما یکی از آن ها را داریم، تا حدی حاصل رنج کودکان کار است، کودکانی که در ازای پول بسیار ناچیزی در معادن جنوب کنگو به استخراج کبالت مشغول اند، و از ابتدایی ترین حقوق انسانی خود محروم مانده اند.

«عفو بین الملل» و سازمان «دیدبان منابع آفریقا» در گزارشی که ژانویه ۲۰۱۶ منتشر شد اعلام کردند، شرکت های بزرگ ساخت لوازم الکترونیکی از جمله اپل، سامسونگ، و سونی اساساً حتی یک بازرسی ساده هم انجام نمی دهند تا اطمینان یابند که مبادا آن ماده ی کبالت که در محصولات شان به کار می رود، حاصل زحمت کودکان کار در معادن باشد.

این گزارش چنین عنوانی دارد: «این دلیل مرگ ما است: تجارت جهانی کبالت با نقض حقوق بشر در جمهوری دموکراتیک کنگو قدرتمند می شود.» در این گزارش به فروش کبالت و مصرف آن در باتری های لیتیوم - یونی پرداخته می شود؛ این ماده از معادنی به دست می آید که در آنجا کودکانی حتی گاه هفت ساله، در کنار بزرگسالان در شرایطی خطرناک کار می کنند.

مارک دامت، پژوهشگر سازمان «عفو بین الملل» در حوزه ی کار و حقوق بشر، می گوید: «ویتترین های دلربای مغازه ها و تجارت فن آوری های فوق پیشرفته در تقابل آشکار با تصویر کودکانی قرار دارند که کیسه های پر از سنگ را به دوش می کشند و معدن کارانی که در تونل های تنگ ساخته ی دست انسان خطر نابودی دستگاه تنفسی خود را به جان می خرند. میلیون ها نفر از مزایای فن آوری های نوین بهره می برند اما به ندرت از خودشان می پرسند که این ها چگونه ساخته شده اند. حالا زمان آن رسیده که شرکت های بزرگ در رابطه با استخراج مواد خامی که در تولیدات پرسود آن ها به کار می رود، تا حدی قبول مسئولیت کنند.»

این گزارش حاوی اسنادی است که نشان می دهد تجار چگونه کبالت را از مناطقی که در آن کار کودکان رواج دارد می خرند و به شرکت استخراج معادن «کنگو دانگ فنگ» (سی دی ام) می فروشند که زیرمجموعه ی شرکت معدنی عظیم چینی «ژیانگ هوآیو کبالت» (هوآیو کبالت) است.

عفو بین الملل در تحقیقات خود از اسناد و مدارک سرمایه گذاری در این زمینه استفاده کرده است تا نشان دهد «هوآیو کبالت» و شرکت زیرمجموعه ی آن، «سی دی ام»، چگونه کبالت را استحصال می کنند تا بعد آن را به سه کارخانه در چین و کره ی جنوبی بفروشند که قطعات باتری را تولید می کنند. این کارخانه ها هم به نوبه ی خود

تولیدات‌شان را به باتری‌سازانی می‌فروشد که مدعی هستند نیاز شرکت‌های فن‌آوری و خودروسازی از جمله اپل، مایکروسافت، سامسونگ، سونی، دایملر، و فولکس‌واگن را تأمین می‌کنند.

«عفو بین‌الملل» با ۱۶ شرکت چندملیتی تماس گرفته که در فهرست مشتری‌های این کارخانه‌های باتری‌سازی قرار دارند، کارخانه‌هایی که از نظر تأمین منابع معدنی به «هوآیو کبالت» وابسته‌اند. یکی از این شرکت‌ها چنین ارتباطی را تأیید کرد، در حالی که چهار شرکت دیگر دقیقاً مشخص نکردند که کبالت را از جمهوری دموکراتیک کنگو یا «هوآیو کبالت» می‌خرند یا نه. شش شرکت گفتند که درباره‌ی چنین ادعاهایی تحقیق می‌کنند. پنج تای آن‌ها تکذیب کردند که کبالت را از طریق «هوآیو کبالت» تأمین می‌کنند، اگرچه اسم این شرکت‌ها در اسناد تجاری این کارخانه‌های باتری‌سازی به عنوان مشتری ثبت شده است. دو تا از شرکت‌های چندملیتی هم بحث تأمین منابع خود از جمهوری دموکراتیک کنگو را انکار کردند. نکته آن‌که، هیچ‌کدام آن‌ها نتوانستند اطلاعات کافی و دقیقی ارائه بدهند که مستقلاً ثابت کند کبالتی که در تولیدات‌شان استفاده می‌شود اساساً از کجا می‌آید.

امانوئل اومپولا، مدیر عامل سازمان «دیدبان منابع آفریقا»، می‌گوید: «این یکی از تناقضات اصلی عصر دیجیتال است که برخی از ثروتمندترین و نوآورترین شرکت‌ها بدون آن‌که نیاز باشد توضیحی درباره‌ی منابع مواد خام سازه‌های خود بدهند، می‌توانند خیلی راحت به فروش این دستگاه‌های بسیار پیچیده بپردازند. سوءاستفاده‌ها و بدرفتاری‌هایی که در معادن می‌شود از نظرها و اذهان پنهان می‌ماند، چرا که مشتری‌های امروزی در بازار جهانی هیچ تصویری درباره‌ی شرایط معدن، کارخانه، و خط تولید ندارند. ما متوجه شده‌ایم که تجار بدون این‌که بپرسند این ماده‌ی کبالت از کجا و چگونه استخراج شده است، آن را می‌خرند.»

معادن مرگ‌بار و کارکودک

جمهوری دموکراتیک کنگو حداقل ۵۰ درصد کبالت جهان را تولید می‌کند. یکی از بزرگ‌ترین تهیه‌کنندگان مواد معدنی در این کشور شرکت «سی‌دی‌ام» است که زیرمجموعه‌ی «هوآیو کبالت» محسوب می‌شود. «هوآیو کبالت» بیش از ۴۰ درصد کبالت خود را از جمهوری دموکراتیک کنگو تأمین می‌کند.

معدنچینی که در مناطقی کار می‌کنند که «سی‌دی‌ام» از آن‌جا کبالت می‌خرد، با خطر بیماری‌های مزمن و سوانح مرگ‌بار مواجه‌اند. تنها در فاصله‌ی سپتامبر ۲۰۱۴ تا دسامبر ۲۰۱۵ دست کم ۸۰ معدنچی در جنوب جمهوری دموکراتیک کنگو زیر زمین کشته شدند. آمار دقیقی در این باره موجود نیست، چرا که خیلی از این سوانح در جایی ثبت نمی‌شود و جسد‌های بسیاری نیز زیر آوار می‌مانند.

محققان «عفو بین‌الملل» همچنین دریافته‌اند که اکثریت عظیم این معدنچیان هرروز ساعت‌های طولانی با کبالت سر و کار دارند، در حالی که آن‌ها حتی از ابتدایی‌ترین ابزار ایمنی نظیر دست‌کش، لباس کار، یا ماسک برخوردار نیستند تا از آن‌ها در برابر بیماری‌های ریوی و پوستی محافظت کند.

کودکان به «عفو بین الملل» گفته اند که آن‌ها روزانه تا دوازده ساعت در معادن کار می‌کنند، تا در ازای جابه‌جایی و حمل بارهای سنگین چیزی در حدود یک تا دو دلار در ازای هر روز کار به دست بیاورند. مطابق گزارش‌های یونیسف، سال ۲۰۱۴ به طور میانگین ۴۰ هزار کودک در معادن جنوب جمهوری دموکراتیک کنگو کار کرده و خیلی از آن‌ها هم به استخراج کبالت مشغول بوده‌اند.

پل، پسر ۱۴ ساله، کار معدن را از ۱۲ سالگی آغاز کرد. او به محققان گفت که کار طولانی در زیرزمین باعث شده که همیشه مریض باشد: «من ۲۴ ساعت شبانه‌روز را در تونل‌ها می‌گذرانم. صبح از راه می‌روم و فردا صبح‌اش آن‌جا را ترک می‌کنم ... حتی مجبور ام همان پایین خودم را خالی کنم ... مادر خوانده‌ی من می‌خواست که مرا به مدرسه بفرستد، اما پدر خوانده‌ام مخالف بود و به زور وادارم کرد که در معدن کار کنم. خلاصه این‌طوری است شمارم کرد.»

مارک دامت می‌گوید: «خطراتی که سلامت انسان را تهدید می‌کند و شرایط ایمنی معدن‌ها باعث می‌شود که کار در معدن یکی از فجیع‌ترین اشکال کار کودک باشد. شرکت‌هایی که سرجمع سود جهانی آن‌ها ۱۲۵ میلیارد دلار می‌شود، حق ندارند به همین راحتی ادعا کنند که نمی‌دانند مواد معدنی کلیدی محصولات‌شان از کجا می‌آید و امکان نظارت در این باره ندارند. استخراج مواد اولیه‌ای که در تأمین نیروی یک خودروی برقی یا یک تلفن هوشمند به کار می‌رود، باید منبعی برای رفاه معدنچیان در جمهوری دموکراتیک کنگو باشد. اما واقعیت این است که چنین کار شاق و مصیبت‌باری در ازای پولی در حد هیچ انجام می‌گیرد. شرکت‌های بزرگ برای تغییر چنین شرایطی قدرت کافی دارند.»

ردگیری زنجیره‌ی تأمین مواد اولیه؛ اسباب شرمساری شرکت‌ها

محققان «عفو بین الملل» و سازمان «دیدبان منابع آفریقا» در ماه‌های آوریل و مه ۲۰۱۵ با ۸۷ کارگر سابق و کنونی ۵ معدن کبالت در جنوب جمهوری دموکراتیک کنگو مصاحبه کردند که از میان این کارگران ۱۷ نفر آن‌ها کودک هستند. آن‌ها همچنین با ۱۸ تاجر کبالت مصاحبه داشتند و زمانی که معدنچیان و تاجران کبالت‌ها را از معادن برای فروش به شرکت‌های بزرگ‌تر به بازار می‌بردند، وسایل نقلیه‌ی آنان را دنبال کردند. بزرگ‌ترین این شرکت‌های خریدار کبالت همان «سی‌دی‌ام»، شرکت کنگویی زیرمجموعه‌ی «هوآیو کبالت»، است.

«هوآیو کبالت» ماده‌ی اولیه‌ی سه کارخانه‌ی تولیدکننده‌ی قطعات باتری‌های لیتیوم - یونی را فراهم می‌آورد. این سه کارخانه عبارت‌اند از «نینگبو شانسان» و «تیانجین بامو» در کشور چین و «ال‌اند اف متریالز» در کره‌ی جنوبی، که هر سه‌ی آن‌ها در مجموع در سال ۲۰۱۳ چیزی بالغ بر ۹۰ میلیون دلار کبالت از «هوآیو کبالت» خریداری کردند.

«عفو بین الملل» سپس با ۱۶ شرکت چندملیتی تولید لوازم مصرفی تماس گرفت که نام آن‌ها به عنوان مشتری بی‌واسطه یا باواسطه‌ی این سه کارخانه ثبت شده است. هیچ‌کدام از آن‌ها اقرار نکردند که با «هوآیو کبالت» در ارتباط بوده‌اند و همه‌ی آن‌ها می‌گفتند که قبل از تماس «عفو بین الملل» اساساً خبر نداشته‌اند رد این ماده‌ی کبالت که در محصولات‌شان به کار می‌رود به کجا می‌رسد.

این گزارش نشان می‌دهد شرکت‌های مورد اشاره، همراه با دیگرانی که در زنجیره‌ی تأمین کبالت نقش دارند، کاری در جهت رفع مخاطرات فزاینده‌ی حقوق بشری که در این زنجیره وجود دارد، نمی‌کنند.

امروزه هیچ مقررات و نظارتی در بازار جهانی کبالت وجود ندارد. کبالت مشمول قانون موجود «تعارض بر سر مواد معدنی» در آمریکا نمی‌شود، و این قانون از میان ماده‌های کانی در جمهوری دموکراتیک کنگو تنها طلا، کولتان / تانتال، قلع، و تنگستن را پوشش می‌دهد.

مارک دامت می‌گوید: «خیلی از این شرکت‌های چندملیتی می‌گویند که در زمینه‌ی کار کودک کوچک‌ترین مماشاتی نمی‌کنند و اساساً سیاست‌شان بر این است. اما وقتی آن‌ها هیچ تحقیقی درباره‌ی تأمین‌کنندگان مواد و قطعات محصولات خود نمی‌کنند، چنین وعده‌هایی یک حرف پوچ و بی‌ارزش می‌شود. بدون وجود قوانینی که شرکت‌ها را ملزم کند تا درباره‌ی منبع مواد معدنی و تأمین‌کنندگان آن دست به تحقیق بزنند و اطلاعات خود در این باره را به طور علنی منتشر کنند، این شرکت‌ها همچنان می‌توانند از نقض حقوق بشر سود ببرند. دولت‌ها باید به این روند غیرشفافی که به شرکت‌ها اجازه می‌دهد تا از فلاکت و بدبختی دیگران سود ببرند، پایان دهند.»

«عفو بین الملل» و سازمان «دیدبان منابع آفریقا» از شرکت‌های چندملیتی که در محصولات خود از باتری‌های لیتیوم - یونی استفاده می‌کنند می‌خواهد که در راستای حقوق بشر اقدامات مقتضی را به عمل آورند و در این باره تحقیق کنند که آیا این ماده‌ی کبالت تحت شرایط پرمخاطره‌ای استخراج شده و حاصل کار کودکان است یا نه، و هم این که در رابطه با تأمین‌کنندگان مواد خود شفافیت بیشتری داشته باشند.

مارک دامت می‌گوید: «با وجودی که پیدا است حقوق بشر در این زنجیره‌ی تأمین مواد اولیه با چه مخاطراتی مواجه است، شرکت‌ها نباید خیلی راحت رابطه‌شان را با یک تأمین‌کننده قطع کنند یا کبالت جمهوری دموکراتیک کنگو را مورد تحریم قرار دهند. آن‌ها باید دست به اصلاح آن شرایط آسیب‌زایی بزنند که باعث نقض حقوق بشر شده است.»

برگردان: سپیده جدیری

آن‌چه خواندید برگردان این نوشته است:

Amnesty International, [“Exposed: Child labour behind smart phone and electric car batteries”](#), 19 January 2016